justega pidas raad alalist võitlust, ilma et oleks jaksanud sellele pahele piiri panna. Mõnikord saadeti kõik kerjused, mõnikord ainult nakkushaigusi põdevad linna piiridest välja. Eriti palju korjus kerjuseid Tartusse nälja-aastail 1695—1697, kui teade levis, et linn nälgijaile on hakanud toitu jagama: rae protokollid kõnelevad, et selle järgi popsnikud ja saunikud üle terve maa ühes oma naiste ja lastega olevat Tartu rutanud. Vaeste eest hoolekande alal astuti suur samm edasi vaestemaja ehitamisega elanikkude, eeskätt alevirahva jaoks. Majja, mis Toomi väravate ees Riia tee ääres asus ja a. 1696 valmis sai, mahutati nakkushaigusi põdevad vaesed. Haigeid arstis linna-arst, kuna kulud esijoones vabatahtlikest annetusist kaeti.

Hoopis suurejoonelisem üritus oli uue raekoja ehitamine, mis üle kümne aasta kestis. 1601. aastast peale, mil raekoda Karl IX sõdurite hooletuse tõttu oli maha põlenud, polnud Tartul korralikku raekoda, sest alaline majanduslik kitsikus sundis uue ehitamist aastast aastasse edasi lükkama. A. 1683 õnnestus Meylandil Karl XI-dalt lubadus saada, et see uue raekoja ehitamiseks 1000 riigitaalrit annetab. Järgmisel aastal algas ehitamine, mida rahapuudusel sagedasti tuli katkestada. 1690. a. kinkis kuningas lisaks eelmisele annetusele veel 1000 taalrit; peale selle anti kroonu poolt tasuta mitmesugust ehitusmaterjali. Ka kodanikud pidid ehitamiseks kaasa aitama — telliskive omal kulul vedama jne. A. 1693 jõuti ehitusega niikaugele, et uus raekoda 31. VIII. võidi pidulikult avada. Täiesti valmis sai ehitis mitu aastat hiljemini.

Linna rahvastik. Raehärrade keskel valitsev loid ja hooletu suhtumine omavalitsuslikesse asjusse näib peale Vene sõda ka gildidele nakatunud olevat. Kodanikud käivad väga loiult gildide koosolekul ja saadavad seal aega omavahelistes tülides mööda. Gildide oldermannide ja vanemate valimisel maksab endist viisi 1593. a. määrus, millest gildid siiski püüavad mööda hiilida. Raad valvab hoolega selle järele, et gildid tema õigusi tunnustaksid, ja püüab oma autoriteeti igal juhul gildide kasvava iseteadvuse vastu kaitsta. 1680. a. eitab raad Väikese Gildi õigust, rae poolt ametisse kinnitatud oldermanni tagandada, ja ähvardab, et ta tagandamise korral gildile uut oldermanni enam ei kinnita. 1684. a. pääseb samas gildis oldermanniks keegi pottsepp, kes ei oska lugeda ega kirjutada. Kui osa gildi liikmeid ei tunnusta säärast juhatajat, sunnib raad nad sõnakuulmisele, arvestades asjaolu, et valimised vormiliselt õieti toimetatud. A. 1690 tahab Suur Gild oma vanemate arvu 8 pealt 9 peale suurendada, kuid peab rae vastuseismisel oma kavatsusest loobuma. Käesoleva ajajärgu algusel tabab üldine vaesumine ka gilde rängasti: a. 1666 on näit. Suure Gildi serviisid ja anumad kõik tinast, peale kahe kilbi. 80-daiks aastaiks toibuvad mõlemad gildid siiski niivõrra, et kumbki endale ehitab uued ruumid (Gildestube). Mustpead, kellede korraldus orduriigi langemisel koost ära lagunes, restitueeruvad üle saja-aastase vaheaja järgi uuesti. Vähemalt on aastast 1690 teade säilinud, et Tartu vallalised kodanikkude pojad Riia Mustpeade klubi poole pöördunud šraagide hankimise asjus. Suurema riikliku organismi külge liidetud Liivimaal ei saanud Mustpead linnade kaitsmisel endist tähtsat osa etendada; seepärast jäid need korporatsioonid nii Tartus kui ka teistes linnades ikka enam kõrvalisele kohale. Tartu Mustpeade kohta Rootsi aja lõpul ei ole täpsamaid teateid.

Tsunftide korraldus püsis Rootsi aja teisel poolel peajoontes endisena. Hastferi käsul pidid 80-date aastate lõpul käsitöölised, kel sinnamaani veel oma šraagid puudusid, need endale hankima ja kindla tsunfti moodustama. Nii sündis seppadega, sadulseppadega ja teistega. Mõned tsunftid (pagarid, kullasepad),